

Warszawa, dnia 8 października 2014 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

elektronicznie do członków Zespołu

SPRAWOZDANIE
z posiedzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
które odbyło się w dniu 17 września 2014 r.

W dniu 17 września 2014 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej Zespół), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. zmienionym Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2008 r. oraz Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów nr 20 z dnia 8 marca 2013 r.

Spotkaniu przewodniczyła Pani Justyna Chrzanowska, Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej Przewodnicząca lub Pełnomocnik).

I. Informacje wstępne

Przewodnicząca rozpoczęła posiedzenie Zespołu od przekazania informacji na temat tegorocznego VIII Seminarium Warszawskiego, organizowanego wspólnie z Pełnomocnikiem Rządu ds. Równego Traktowania. Tytuł tegorocznego Seminarium to: „*Równość w dostępie do praw gwarantowanych w systemie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności – aktualny stan i wyzwania / perspektywa polska*”. Powiadomiła, iż wśród panelistów seminarium znajdują się goście z Danii i Chorwacji, którzy podzielą się doświadczeniami swoich krajów w kwestii podjęcia decyzji o ratyfikacji, bądź nieratyfikowaniu Protokołu nr 12 do Konwencji.

Zapowiedziała również ewentualną wizytę studyjną przedstawicieli MSZ Armenii w listopadzie, podczas której goście zapoznaliby się z polskimi rozwiązaniami w zakresie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej ETPCz lub Trybunał), w tym m. in. z funkcjonowaniem międzyresortowego Zespołu. Z tego powodu Przewodnicząca zwróciła się z uprzejmą prośbą o pomoc w organizacji pobytu gości w Polsce, którzy na pewno będą zainteresowani spotkaniami z resortami, w tym z pewnością z przedstawicielami Ministerstwa Sprawiedliwości (dalej MS).

Przewodnicząca poinformowała również, że prawdopodobnie w grudniu złożą w Polsce wizytę przedstawiciele Sekcji Wykonywania Wyroków Sekretariatu Rady Europy, którzy będą chcieli poruszyć kwestie wyroków niewykonanych od dłuższego czasu, wśród których z pewnością znajdzie się grupa wyroków dot. nadużycia siły przez policję i nieskutecznego śledztwa w takich sprawach.

Przewodnicząca zapowiedziała też, iż w grudniu odbędzie się wizyta reprezentantów Komisji do Spraw Prawnych i Praw Człowieka Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy (dalej ZPRE). Deputowani będą zainteresowani rozmowami nt. postępów w wykonywaniu wyroków dot. przewlekłości postępowań sądowych i administracyjnych, przewlekłości

tymczasowych aresztów, warunków bytowych i opieki medycznej w jednostkach penitencjarnych, praw reprodukcyjnych oraz wolności zgromadzeń. Planowany jest udział delegacji w grudniowym posiedzeniu Zespołu.

Przewodnicząca powiadomiła też o swojej inicjatywie mającej na celu zmianę programu aplikacji legislacyjnej dla ukierunkowania legislatorów na kontrolowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych pod kątem ich zgodności z Konwencją. Działania te znalazły poparcie Rzecznika Praw Obywatelskich.

II. Informacje właściwych resortów i innych podmiotów na temat postępów w realizacji poszczególnych wyroków Trybunału.

- Bezpłatna pomoc prawna od chwili zatrzymania w kontekście wykonania wyroku ws. Płonka p. Polsce i wdrożenia dyrektywy Rady Unii Europejskiej ws. prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym (PE-CONS 40/13), a także tematyki ostatniego posiedzenia podkomisji stałej ds. wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę, które odbyło się w dniu 27.08.2014 . – referuje: Ministerstwo Sprawiedliwości

Przewodnicząca przypomniała, iż w szerszym kontekście wykonanie wyroku ws. *Płonka* związane jest z wykonaniem wyroków w sprawach dotyczących nadużycia siły przez Policję (tzw. grupa *Dzwonkowski*). Aktualnie Rząd oczekuje na ocenę planu działań ws. *Płonka* przez Komitet Ministrów, a jednocześnie przygotowuje plan działań ws. grupy *Dzwonkowski*. Ponadto na wypracowanie strategii wykonania tych wyroków może mieć wpływ sposób, w jaki nastąpi wdrożenie dyrektywy Rady Unii Europejskiej ws. pomocy prawnej. Następnie Przewodnicząca oddała głos przedstawicielowi Naczelnej Rady Adwokackiej (dalej NRA), Panu Mec. Mikołajowi Pietrzakowi, a po nim Przewodniczącemu stałej podkomisji do spraw wykonywania wyroków ETPCz przez Polskę, Panu Posłowi Andrzejowi Halickiemu.

Przedstawiciel NRA podkreślił, że temat ten jest powtarzany na wielu spotkaniach, co oznacza, że zmiany są konieczne, a ostatnia duża nowelizacja *Kodeksu postępowania karnego* (dalej k.p.k.) nie naprawia błędu widocznego w wyroku *Płonka* i innych orzeczeniach wydanych przez Trybunał na kanwie sprawy *Saldus p. Turcji*¹. Dodał, iż problem będzie bardziej widoczny, gdy minie termin wdrożenia ww. dyrektywy (listopad 2016 r.). Dyrektywa ta była rozpatrywana, jako środek C w planie sztokholmskim przewidującym jednolite gwarancje procesowe w Europie. Jednakże ze względów finansowych państwa członkowskie UE doszły do wniosku, że nie da się jedną dyrektywą zapewnić: dostępu do adwokata i bezpłatnej pomocy prawnej. Natomiast samorządy adwokackie w UE wskazywały, że ten podział jest sztuczny. Iluzją jest to, że ktoś ma dostęp do adwokata, jeśli go na niego nie stać. Przedstawiciel NRA przyznał, że polski system nie odbiega za bardzo od standardów europejskich na etapie postępowania sądowego. Różnice są widoczne w postępowaniu przygotowawczym. Chodzi zwłaszcza o moment zatrzymania. Z punktu widzenia konstytucyjnego rozumienia prawa do obrony i w interpretacji ETPCz prawo do obrony obowiązuje od momentu zatrzymania. Mec. M. Pietrzak poinformował, iż NRA przeprowadziła kwerendę za lata 2008-2011, której wyniki wskazywały, iż na etapie postępowania przygotowawczego jedynie ok. 6% zatrzymanych miało dostęp do obrońcy. Pozostałe 94 % osób, w tym także tzw. osoby wrażliwe, nie miało dostępu do pomocy obrońcy. Tymczasem pierwsze chwile po zatrzymaniu, to moment krytyczny dla postępowania karnego. Mec. M. Pietrzak przypomniał, iż art. 245 k.p.k. przewiduje, że każdy ma prawo do kontaktu

¹ Skarga nr 36391/02, wyrok z dnia 27.11.2008 r.

z adwokatem, czy radcą prawnym od momentu zatrzymania. Zatem NRA zwróciła się o informacje do Policji na temat tego ile osób z tego prawa korzysta. Okazało się, że wiele komend policji takich danych nie zbiera. Natomiast z informacji uzyskanych od tych komend powiatowych, które takie dane zbierają wynika, że średnio kontakt z prawnikiem od momentu zatrzymania ma 1 osoba na ponad stu zatrzymanych. Dzieje się tak dlatego, że w polskim systemie prawnym brakuje prawnego mechanizmu zapewniającego pomoc prawną z urzędu od momentu zatrzymania. W praktyce Policja daje zatrzymanemu do podpisania pouczenie, zdarza się, że następuje to już po przeprowadzeniu pewnych czynności w postępowaniu. Nawet jeśli zatrzymany zwróci się do policji o kontakt z adwokatem, to i tak nie ma systemu dyżurów adwokatów, nie funkcjonuje system porady telefonicznej. Jeśli nawet policjant posiada listę adwokatów, to adwokat i tak zapyta, czy klient zapłaci za jego przyjazd i usługę i powstaje problem, gdyż części zatrzymanych nie będzie na taką usługę stać. Nie ma mechanizmu, który doprowadziłby do ustanowienia obrońcy z urzędu w pierwszych momentach po zatrzymaniu. Dodał również, iż dyrektywa Rady UE dotyczy pomocy prawnej w ramach Europejskiego Nakazu Aresztowania oraz pomocy prawnej od momentu zatrzymania.

Przewodnicząca zauważyła, iż należy wyodrębnić dwie kwestie, tj. dostęp do obrońcy w ogóle, chociażby z wyboru oraz w jaki sposób zapewnić dostęp do obrońcy osobom, które nie mogą zapłacić za jego pomoc. Dyrektywa nie przewiduje, by pomoc była koniecznie bezpłatna, ale w wielu miejscach odwołuje się do Konwencji i systemu ETPCz i została wydana po to, by wdrożony na jej podstawie system był efektywny.

Przewodniczący A. Halicki powiedział, że Polska powinna dbać o to, by swój wizerunek poprawiać. Tymczasem niestety nie zawsze tak się dzieje, czego przykładem jest grupa *Dzwonkowski*, która została objęta tzw. wzmocnionym nadzorem Komitetu Ministrów. Dodał, iż dane przedstawione przez Pana Mec. M. Pietrzaka mówią o tym, że tylko jedna osoba na ponad 100 zatrzymań miała dostęp do adwokata. Jest to z pewnością trudna do zaradzenia sytuacja, dlatego byłoby najlepiej, gdyby środowisko adwokackie zaproponowało rozwiązanie. Wracając do kwestii wykonania wyroków z grupy *Dzwonkowski* podkreślił, że rolą parlamentarzystów jest inicjowanie takich dyskusji, a we wspólnym interesie Polski jest, by takich spraw było jak najmniej. Zadeklarował wsparcie dla wszelkich inicjatyw, które doprowadzą do poprawy sytuacji.

Przewodnicząca podziękowała Przewodniczącemu A. Halickiemu za zainteresowanie i wsparcie podkomisji wyrażone dla działań rządu podejmowanych w ramach wykonywania wyroków ETPCz. Następnie zwróciła się do przedstawicieli MS z pytaniem, jak resort zamierza implementować dyrektywę Rady UE, czy jakieś działania już zostały podjęte? Dodała, że realizacja dyrektywy mogłaby się stać elementem wykonania wyroków z grupy *Dzwonkowski*. Zapytała również, czy MS zbiera doświadczenia innych państw w powyższym zakresie?

W imieniu MS głos zabrał Pan Tomasz Darkowski, Dyrektor Departamentu Prawa Karnego (dalej DPK), który poinformował, iż przed Polską stoi wdrażanie nie tylko tej dyrektywy o dostępie do adwokata, ale są też przygotowywane dyrektywy m. in. o bezpłatnej pomocy prawnej, o dostępie nieletnich do adwokata. Sprawa jest skomplikowana, bo np. osoba poddawana okazaniu ma status osoby podejrzanej i powinna mieć dostęp do adwokata. Pojawiają się też postulaty, które rodzą kolejne komplikacje związane z wdrożeniem dyrektywy. Pan Tomasz Ostropolski, Naczelnik w DPK MS, wskazał na istniejące konteksty związane z wykonaniem wyroku *Płonka*, tj.: brukselski, strasburski i krajowy i związaną z nimi konieczność zapewnienia pewnego zaplecza dla wykonania zobowiązań międzynarodowych. Przypomniał o rozdzieleniu w instrumentach unijnych kwestii dostępu do prawnika i bezpłatnej pomocy prawnej ze względów pragmatycznych, zaznaczając, że nie tylko Polska ma problemy w tej kwestii. W kontekście powyższego dodał, iż rozważana jest też dyrektywa o uprawnieniach

podejrzanych i oskarżonych dzieci. Jeśli chodzi o wykonanie wyroku *Płonka*, to jest ono częściowo związane z tą dyrektywą z 2013 r. Jednakże trzeba pamiętać, że w sprawie *Płonka* problemem było zapewnienie pomocy prawnej tzw. osobom wrażliwym. Tymczasem znowelizowany art. 79 par. 1 k.p.k. (wchodzi w życie w dniu 1 lipca 2015 r.) przewiduje obowiązkowe ustanowienie obrońcy dla oskarżonego w postępowaniu karnym, jeżeli: pkt. 3) zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona oraz pkt. 4) zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny. Zdaniem MS ten przepis wykonuje wyrok ws. *Płonka*.

Pan Dyr. Tomasz Darkowski przyznał, iż istnieje problem z efektywnością prawa do obrony, który leży w dwutorowości postępowania karnego i postępowania o wyznaczenie obrońcy z urzędu. Aktualny projekt nowelizacji *Kodeksu karnego* (dalej k.k.) i k.p.k. powinien zaradzić temu problemowi. Dodał, iż dla jego rozwiązania konieczne są dyżury adwokatów, które zostały wprowadzone wraz z wprowadzeniem postępowania przyspieszonego. Projekt nowelizacji przewiduje, że wniosek o przyznanie obrońcy jest rozpatrywany niezwłocznie (art. 81 par. 2, 3 i 4). Konieczna jest również zmiana rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości ws. kontaktu z obrońcą, w tym w sprawach pilnych oraz nowelizacja regulacji trybu przekazywania wniosku przez Policję do sądu i jego rozpoznawania. Pozostaje jednak problem, czy osoba zatrzymana ma środki do pokrycia kosztów obrony, czy nie. Teoretycznie oświadczenie osoby zatrzymanej ma znaczenie, ale niektórzy sędziowie czekają na dokumenty. Dlatego zgodnie z ww. projektem prokurator lub policjant kontaktuje się z bazami danych Ministerstwa Finansów (bazy zostaną uruchomione od 2016 r.) w celu sprawdzenia zdolności zatrzymanego do pokrycia kosztów pomocy obrońcy. Projekt reguluje też kwestię środków prawnych w przypadku złamania prawa do obrony. Wszystkie te kwestie wskazują niezbicie, że prawidłowe wdrożenie dyrektywy wymaga jeszcze pracy.

Przewodnicząca zgodziła się z poglądem, że wykonanie wyroku *Płonka* to węższa kwestia, niż ta poruszana podczas posiedzenia Zespołu. Powiadomiła, że będzie wdzięczna za informacje od Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego dla Zespołu i społeczeństwa obywatelskiego w zakresie planowanych prac związanych z implementacją dyrektywy. Następnie oddała głos Pani Annie Błaszczak, Zastępcy Dyrektora Zespołu Prawa Konstytucyjnego i Międzynarodowego Biura Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej BRPO).

Przedstawicielka BRPO zapewniła, że BRPO wesprze wszelkie prace zmierzające do realizacji prawa do obrony na tym wczesnym etapie postępowania.

Pan Mec. M. Pietrzak dodał, że adwokatura dostrzega argument finansowy, choć należy zauważyć, że model zawarty w znowelizowanych przepisach k.p.k. (obowiązujących od 1 lipca 2015 r.) zakłada zwrot kosztów w przypadku skazania. Dodał, iż nie posiada informacji, czy przeprowadzano symulację kosztów obejmującą kwestię odzyskania części kwot przyznanych w ramach bezpłatnej pomocy prawnej oraz kwestię oszczędności dzięki uniknięciu przegranych spraw przed ETPCz oraz zysku na poziomie takich wartości, jak zaufanie do państwa i demokracja.

Przewodnicząca zapytała, czy MS przymierzało się do takiej oceny skutków finansowych. Pan Dyr. T. Darkowski przyznał, że przeprowadzono kilka symulacji, ale niektórych elementów nie da się wycenić, dlatego też szacunki zazwyczaj opierają się na danych uzyskanych na podstawie ustawy o finansach publicznych.

Przedstawiciel NRA, Pan Mec. Paweł Osik podkreślił znaczenie stworzenia możliwości skorzystania z pomocy obrońcy od momentu zatrzymania, chociażby w drodze porady telefonicznej.

Przewodnicząca przypomniała, że być może Komitet Ministrów nie poczuje się usatysfakcjonowany przedstawionym mu rozwiązaniem w zakresie wykonania wyroku *Płonka* (przyjęta już nowelizacja k.p.k.). Wyraziła też nadzieję na otrzymywanie bieżących informacji z MS ws. implementacji dyrektywy z 2013 r.

Pan A. Halicki dodał, iż z praktycznego punktu widzenia namawia do rozdzielenia tematów pomocy prawnej w postępowaniu sądowym i pomocy od momentu zatrzymania. Zaapelował do środowiska adwokatów i radców prawnych o wypracowanie modelu dostępu do informacji o pomocy prawnej, który mógłby być wykorzystany do zapewnienia kontaktu z prawnikiem od momentu zatrzymania i wprowadzenie go w życie pilotażowo dla przetestowania.

Pan Dyr. T. Darkowski dodał, że przygotowywane są również zmiany do art. 245 k.p.k. Chodzi o zastosowanie trybu przyspieszonego, gdyż MS stara się uwzględnić uwagi NRA. Ponadto MS przygotowało nowelizację rozporządzenia regulującego dostęp do adwokata, w tym w kwestii listy kontaktów do adwokatów.

Pan Mec. M. Pietrzak powiadomił, że NRA zwróciła się o informację o udziale adwokatów w postępowaniach, w których składano zażalenia dotyczące zatrzymania, aresztowania, czy przedłużenia tymczasowego aresztowania. Był on niewielki.

Przewodnicząca podziękowała osobom biorącym udział w dyskusji i poinformowała, iż niestety przedstawiciel Komendy Głównej Policji, Pan K. Łaskiewicz nie może się wypowiedzieć, gdyż jest nieobecny z powodów zdrowotnych.

- Informacja nt. postępu w wykonaniu wyroków dot. osadzonych niebezpiecznych – grupa *Horych p. Polsce* (m. in. kwestia zapowiadanych w planie działań zmian legislacyjnych) – referuje **Ministerstwo Sprawiedliwości**

Przewodnicząca oddała głos przedstawicielce Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka MS (dalej DWMiPCz), Pani Naczelnik Urszuli Szafrąńskiej oraz skierowała pytanie do Dyrektora Biura Prawnego w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej (dalej CZSW), Pana Michała Zonia ws. planowanej reformy więziennej służby zdrowia

Pani Sędzia Urszula Szafrąńska przypomniała główne tezy wyroków ws. *Horych i Piechowicz* (wiodących dla tej grupy spraw), w których Trybunał stwierdził, że specjalny reżim nie jest sprzeczny z Konwencją. Jednakże nieprzerwane długotrwałe utrzymywanie tego reżimu już narusza Konwencję, podobnie jak brak przepisów regulujących jego stosowanie w sposób szczegółowy oraz brak wpływu cech danej osoby na stosowanie tego reżimu, a także stosowanie kontroli osobistych, kajdan, etc., czy automatyczne przedłużanie tego reżimu. Przypomniała, iż plan działań dotyczący wykonania wyroków z tej grupy został przesłany do Sekcji Wykonywania Wyroków w 2013 r. Przedstawiono w nim informacje na temat podejmowanych działań szkoleniowych i informacyjnych oraz upowszechniających wyroki Trybunału. W planie zawarto informację, że liczba osadzonych zakwalifikowanych do kategorii niebezpiecznych – „N” stale maleje. W 2013 r. stanowili oni jedynie 0,2 % ogólnej populacji osadzonych. Przed posiedzeniem Zespołu MS zwróciło się do CZSW o aktualne dane w tej kwestii. Wynika z nich, że dotychczas w 2014 r. zarejestrowanych w kategorii „N” było 160 osadzonych. Przekazano też informacje, że osadzeni niebezpieczni mogą uczestniczyć w wielu aktywnościach. CZSW cyklicznie organizuje szkolenia i narady nt. kategorii „N” dla funkcjonariuszy SW. Przedstawicielka MS poinformowała, że powstał projekt poselski, który odpowiada w całości potrzebom wykonania wyroków z ww. grupy, gdyż jego głównym celem jest dostosowanie prawa do wymogów wyroków Trybunału w zakresie art. 88 i 212 k.k.w. Projekt ten precyzuje regulację stosowania reżimu „N”. Przykładowo art. 88 a par. 2 wprowadza przesłanki zakwalifikowania osadzonego do kategorii „N”, w art. 88 b dodano par. 2 przewidujący możliwość złagodzenia przez komisję penitencjarną

stosowanych rygorów oraz odstąpienia od ich stosowania i par. 3 przewidujący obowiązek wskazania przesłanek przemawiających za zakwalifikowaniem osadzonego do „N” i służących do weryfikacji jego statusu co 3 miesiące. Aktualnie MS analizuje ok. 20 skarg osadzonych „N” zakomunikowanych Rządowi przez Trybunał. W opinii MS w co najmniej połowie spraw zarzut jest niezasadny. Np. reżim był stosowany w sposób uzasadniony, był stosowany krótko, uchylono go niezwłocznie po ustaniu przyczyn, brane były pod uwagę indywidualne okoliczności dotyczące osadzonego.

Przewodnicząca poinformowała, że te niedawno zakomunikowane skargi ws. „N” dotyczą jednak dość dawnego stanu faktycznego. Dodała, że od wydania pierwszych wyroków przez Trybunał rząd podejmuje działania generalne, żeby te naruszenia wyeliminować.

Pan Dyr. Michał Zoń poinformował, że CZSW bardzo szczegółowo przygląda się przypadkom kwalifikowania osadzonych do kategorii „N”. Z punktu widzenia praktyka pozytywnie ocenił planowane w projekcie skrócenie okresu weryfikacji do 3 miesięcy. Zgodził się, że uzasadnienie zakwalifikowania do kategorii „N” musi uwzględniać zachowanie osadzonego. Podkreślił, że sieć Noenet umożliwi dokładne monitorowanie funkcjonowania kategorii „N” (ile osób jest nią objętych, jak długo, etc.). Również kontrola decyzji komisji penitencjarnych przez sądy penitencjarne działa prawidłowo. W 2013 r. skarg dotyczących zakwalifikowania do „N” było łącznie 80, w tym CZSW rozpatrywał 24 z nich. Żaden zarzut w skargach rozpatrywanych przez CZSW nie został uznany za zasadny. Odnosząc się do pytania Przewodniczącej Pan Dyr. M. Zoń poinformował, że zmiany w funkcjonowaniu tzw. więziennej opieki medycznej będą polegać jedynie na likwidacji tych więziennych szpitali, w których praktycznie nie ma pacjentów (chodzi o 3 szpitale w perspektywie roku).

Pan Mec. Mikołaj Pietrzak zauważył, że fakt, iż sądy penitencjarne nie uwzględniły żadnej skargi nie oznacza, że te skargi nie były zasadne. Takie wnioski można wyciągnąć ze skarg do ETPCz i z polskich spraw związanych z Europejskim Nakazem Aresztowania. Dodał, że oprócz formalnego zapewnienia odpowiedniej opieki medycznej znaczenie ma wrażliwość funkcjonariuszy SW.

Pani Dyr. Anna Błaszczak wskazała, że wiele z tych skarg nieuwzględnianych przez sądy penitencjarne trafia do BRPO. BRPO również niepokoi, że żadna ze skarg nie została rozpatrzona pozytywnie przez CZSW.

Pani Naczelnik Urszula Szafrąńska poinformowała, że MS przygotowując plan działań, analizowało skargi osadzonych wniesione do sądów penitencjarnych i okazało się, że są to skargi skuteczne. Orzeczenia Sądu Okręgowego w Warszawie z 2014 r. niejednokrotnie uchylają bowiem decyzje komisji penitencjarnych. Zapowiedziała przesłanie pełnej analizy.

- Informacja nt. postępu w wykonaniu wyroków ws. Tysiąc i R.R. p. Polsce (kwestia nowelizacji ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta w zakresie przepisów regulujących instytucję sprzeciwu – referuje Ministerstwo Zdrowia

Przedstawicielka Ministerstwa Zdrowia (dalej MZ), Dyrektor Departamentu Matki i Dziecka, Pani Dagmara Korbasińska poinformowała, że założenia do ustawy nowelizującej zostały przyjęte przez Ministra Zdrowia i zaakceptowane przed przekazaniem do Rady Ministrów. Aktualnie MZ oczekuje na ostateczną opinię komisji wspólnej rządu i samorządu terytorialnego. Następnie przedstawiła te założenia w ogólnych zarysach, w kontekście wykonania wyroków Trybunału dotyczących tzw. zdrowia reprodukcyjnego:

- odstąpienie od wymogu wskazania podstawy prawnej przy składaniu sprzeciwu od opinii lub orzeczenia lekarza,

- wprowadzenie wyraźnej regulacji stwierdzającej, że sprzeciw przysługuje również od odmowy wydania opinii lub orzeczenia lekarza, w tym od odmowy wydania skierowania na badania,
- skrócenie terminu rozpatrzenia sprzeciwu z 30 do 10 dni,
- umożliwienie udziału pacjenta w posiedzeniu Komisji Lekarskiej,
- umożliwienie ustanowienia przez pacjenta pełnomocnika w postępowaniu ws. sprzeciwu,
- umożliwienie składania sprzeciwu w formie elektronicznej.

Przewodnicząca podziękowała przedstawicielce MZ za przedstawienie informacji i dodała, że wszystkie te założenia były postulowane w czasie spotkań roboczych dotyczących kwestii wykonania wyroków Trybunału.

Następnie głos zabrał przedstawiciel Biura Rzecznika Praw Pacjenta (dalej BRPP), Pan Mariusz Mamczarek, który potwierdził, że bardzo wiele sprzeciwów odrzucanych ze względów formalnych dotyczy zaświadczeń, a nie tych kwestii, o których mówią wyroki Trybunału. Natomiast sama instytucja sprzeciwu jest skuteczna. Komisje są powoływane coraz częściej, mimo trudności z zebraniem komisji w bardzo krótkim czasie i uzyskaniem dokumentacji medycznej. Dodał, że przepisy o elektronicznej dokumentacji medycznej wejdą w życie w 2016 r., co niewątpliwie ułatwi pracę komisji. Podkreślił, że w przypadku braku orzeczenia, czy opinii lekarza, pacjent ma prawo zwrócić się do Rzecznika Praw Pacjenta, który wówczas działa w trybie postępowania wyjaśniającego.

Pani Dyr. D. Korbasińska podziękowała Przewodniczącą za działania, które przyspieszyły opracowanie nowelizacji. Przypomniała też, że wyrok ws. *Tysiąc* miał zostać uznany za wykonany po przedstawieniu Komitetowi Ministrów przykładów z praktyki ukazujących, że sprzeciwy są składane i rozpatrywane merytorycznie. Jednakże po przekazaniu takich materiałów Komitet Ministrów zmienił zdanie i uznał, że do pełnego wykonania tego wyroku konieczne jest przeprowadzenie nowelizacji ww. ustawy.

- Informacja nt. aktualnego stanu nowelizacji ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych mająca na celu wyłączenie spod zajęcia w trakcie egzekucji na rzecz Skarbu Państwa sum przyznawanych na mocy orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – referuje Ministerstwo Sprawiedliwości

Przedstawiciel Departamentu Prawa Cywilnego (dalej DPC) MS, Pan sędzia Marcin Uliasz poinformował, że w dniu 12.08.2014 r. rząd przyjął projekt ww. nowelizacji. Na przełomie września i października na posiedzeniu plenarnym Sejmu odbędzie się jego 1. czytanie. Projekt przewiduje sześciomiesięczne *vacatio legis*, które jednak może zostać skrócone do 1 miesiąca. Projekt nie zawiera przepisów przejściowych.

- Informacja nt. procesu follow-up Deklaracji przyjętej podczas Konferencji wysokiego szczebla nt. przyszłości Europejskiego Trybunału Praw Człowieka która odbyła się w dniach 17-18 kwietnia 2012 r. w Brighton - referuje Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Pani Eliza Suchożebrska, Zastępca Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych do spraw Postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej Zastępca Pełnomocnika) poinformowała, że zgodnie z decyzją Komitetu Ministrów Polska jest zobowiązana do przedstawienia do końca 2014 r. sprawozdania nt. działań podjętych w celu implementacji zaleceń ww. Deklaracji. W oparciu o te informacje Rada Europy przygotowuje analizę stanu wdrażania zaleceń przez państwa. W związku z powyższym MSZ rozesłało tabelę z prośbą o informacje nt. działań podjętych w odniesieniu do kwestii objętych ww. zaleceniami w zakresie właściwości poszczególnych instytucji w terminie do dnia 15 października 2014 r. Z uwagi na

fakt, że szereg zaleceń z Brighton ma charakter długofalowy, pożądane byłoby przeprowadzenie refleksji nad możliwością podjęcia dalszych działań. W przypadku spraw dotyczących właściwości różnych instytucji pomocne byłoby zorganizowanie prac w ramach tzw. podgrupy Zespołu. MSZ zachęciło jednocześnie wszystkie instytucje do przekazywania sugestii działań, które mogłyby zostać podjęte i przeanalizowane przez podgrupę roboczą.

- Informacja nt. wybranych zaleceń Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji, której ostatnia wizyta w Polsce odbyła się w czerwcu br. - referuje **Ministerstwo Spraw Zagranicznych**

Następnie Zastępca Pełnomocnika poinformowała, że w dniach 23-27 czerwca 2014 r. odbyła się wizyta monitoringowa (tzw. wizyta kontaktowa) Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (dalej ECRI) w Polsce. Wizyta kontaktowa ECRI stanowiła jeden z etapów przygotowywania przez ECRI piątego raportu nt. Polski. Odbyła się ona w ramach trwającej obecnie 5 rundy monitoringowej ECRI. Przed wizytą ECRI skierowała do władz polskich kwestionariusz z 79 pytaniami dotyczącymi 4 tematów wspólnych badanych w odniesieniu do wszystkich państw Rady Europy (sprawy legislacyjne, mowa nienawiści, przemoc oraz polityki integracyjne), a także 2 tematów szczegółowych wybranych w odniesieniu do Polski (sytuacja osób LGBT oraz problematyka rasizmu i nietolerancji w piłce nożnej). Program wizyty ECRI w Polsce (por. zał. nr 1) obejmował spotkania z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, przedstawicielami Komisji Etyki Poselskiej oraz Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP. Odbyła się kilka tzw. okrągłych stolików z przedstawicielami właściwych ministerstw i innych organów władzy publicznej w celu przedyskutowania kwestii zawartych w kwestionariuszu.

Ponadto, na życzenie ECRI zorganizowana została wizyta w Białymstoku (obejmująca spotkania z przedstawicielami władz województwa podlaskiego oraz miasta Białystok, a także z przedstawicielami prokuratury apelacyjnej, okręgowej i rejonowej w Białymstoku). Odbyły się również spotkania z przedstawicielami władz województwa mazowieckiego oraz miasta stołecznego Warszawy, a przedstawiciel Urzędu Miasta Wrocławia uczestniczył w dyskusji poświęconej sytuacji ludności romskiej. Jednocześnie ECRI zorganizowała we własnym zakresie szereg spotkań z przedstawicielami organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego. Obecnie ECRI przygotowuje projekt raportu nt. Polski.

III. Informacje końcowe

O terminie oraz porządku obrad następnego posiedzenia członkowie Zespołu zostaną powiadomieni w drodze elektronicznej przez Sekretarza Zespołu. W przypadku pytań proszę kontaktować się z Sekretarzem Zespołu (katarzyna.bralczyk@msz.gov.pl).

Justyna Chrzanowska
Pełnomocnik Ministra

Załącznik:

Lista uczestników posiedzenia w dniu 17 września 2014 r.

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 17 września 2014 r., Pałac Foksal, parter, godz. 9.00-13.00**

Przewodnicząca Zespołu	Justyna Chrzanowska
MSZ DPOPC Zastępca Dyrektora	Aleksandra Mężykowska
Sekretarz Zespołu	Katarzyna Bralczyk
MSZ DPOPC	Magdalena Borowska
MSZ DPOPC	Eliza Suchożębska
MSZ DPOPC	Karolina Czarnecka
Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji	Cezary Zaremba, Naczelnik, Dep. Administracji Publicznej Monika Piłat
Ministerstwo Edukacji Narodowej	-----
Ministerstwo Finansów	-----
Ministerstwo Gospodarki	-----
Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju	Szymon Jackowski, Dep. Prawny
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Robert Safiański, Dep. Legislacyjny
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	-----
Ministerstwo Obrony Narodowej	Aneta Bogatek, Dep. Prawny
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	-----
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Ernest Nasternak
Ministerstwo Skarbu Państwa	-----
Ministerstwo Sportu i Turystyki	-----
Ministerstwo Sprawiedliwości	Urszula Szafrąńska, DWMiPCz Tomasz Darkowski, Dyr. DPK Tomasz Ostropolski, DKP Marcin Uliasz, DPC
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Jakub Cygan Dep. Kontroli Skarg i Wniosków
Ministerstwo Środowiska	Michał Kobyliński, Dep. Prawny
Ministerstwo Zdrowia	

	Dagmara Korbańska, Dyr. Dep. Matki i Dziecka Anna Błaszczak
KPRM	-----
Biuro Pełnomocnika ds. Równego Traktowania	Michał Czerepiński
Rzecznik Praw Pacjenta	Rafał Bołoszczyński, Zespół Prawny Mariusz Mamczarek
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	Anna Błaszczak, Z-ca Dyrektora Dep. Prawa Konstytucyjnego i Międzynarodowego
Krajowa Rada Sądownictwa	-----
Trybunał Konstytucyjny	Anna Pudło, Zespół Orzecznictwa i Studiów
Naczelny Sąd Administracyjny	prof. dr hab. Andrzej Skoczylas - Naczelnik Wydz. VI Biura Orzecznictwa Marta Piłaszewicz-Kulikowska, Asystent-Specjalista ds. prawa europejskiego, Kierownik Zespołu do gromadzenia i publikacji orzeczeń sądów europejskich
Biuro Prokuratora Generalnego	Beata Ziorkiewicz
Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	-----
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Michał Zoń, Dyr. Biura Prawnego
Kancelaria Senatu	Joanna Granowska
Kancelaria Sejmu	Ziemowit Cieślik
Komenda Główna Policji	-----
Podkomisja ds. wykonywania wyroków ETPCz przez Polskę	Andrzej Halicki, Przewodniczący
Naczelna Rada Adwokacka	Mec. Mikołaj Pietrzak, Komisja Praw Człowieka Mec. Paweł Osik